

โคกมะเขือ

ชื่อแหล่ง : โกกมะเขือ

ที่ตั้ง : หมู่ที่ 5 ตำบลคอนคา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

เส้นทางเข้าสู่แหล่ง : จากตลาดสุขาภิบาลตำบลโพหัก ตัดผ่านทุ่งไปตามถนนลูกรังระหว่างโพหัก-บ้านตากแดด เลี้ยวคลองชลประทาน ผ่านโคกพลับไปถึงหมู่บ้านป่าหลวง ระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร แล้วเดินลัดทุ่งไปทางทิศตะวันออกอีกประมาณครึ่งกิโลเมตร ก็จะถึงโคกมะเขือ

สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม :

สภาพภูมิศาสตร์ : โกกมะเขือมีรูปร่างคล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้ามุมมนยกเว้นด้านตะวันออกเฉียงเหนือของโคกที่เว้าเข้ามาเล็กน้อย และบริเวณตะวันออกเฉียงใต้ที่ยื่นออกไปบ้างเช่นกัน วางตัวตามแนวตะวันตก-ตะวันออกครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 20,800 ตารางเมตรเศษ สันกลางของโคกสูงจากพื้นที่นารอบข้างราว 1.30 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ถูกไถเอาหน้าดินออกไป คงเหลือให้เห็นส่วนของดินเดิมเพียงบางส่วนตามแนวที่มีต้นไม้หรือพุ่มไม้หนาขึ้นปกคลุม

แหล่งน้ำ : มีร่องรอยว่าเคยมีลำน้ำเก่าไหลผ่านและน่าจะไหลเชื่อมกับ รางโคกพลับ(หรือรางตะดา) ก่อนที่จะไหลลงรางเข้ ทางริมทุ่งด้านตะวันออก

ประวัติ : ปี พ.ศ. 2522 โครงการขุดคันแหล่งโบราณคดี ต.โพหัก อ.บางแพ จ.ราชบุรี ได้ออกสำรวจแหล่งโบราณคดีตามโคกต่างๆในบริเวณทุ่งโพหัก และขุดคันแหล่งที่มีความจำเป็นเร่งด่วนก่อนที่แหล่งนั้นจะถูกทำลายไป

จากการสำรวจครั้งนี้ พบแหล่งโบราณคดีโคกมะเขือ ซึ่งเป็นที่ดินในกรรมสิทธิ์ของนายตึก เกื้อนเถา บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 5 ตำบลคอนคา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี บริเวณทำเลที่ตั้งของโคกมะเขือ อยู่ใกล้กับกลุ่มโคกอื่นๆที่อยู่ก่อนมาทางด้านตะวันออกของทุ่งโพหัก อยู่ใกล้กับโคกมะขาม โดยมี โกกโพธิ์ คั่นอยู่ระหว่างกลางอีกทอดหนึ่ง

หลักฐานทางด้านโบราณคดี : เนื่องจาก “โคกมะเขือ” ถูกรบกวนโดยรถตัดดิน ทำให้พบหลักฐานทางโบราณคดี ได้แก่เศษภาชนะดินเผา เปลือกหอยและกระดูกสัตว์ต่างๆ กระจายอยู่ทั่วไปทั้งตามผิวดินและผนังดินส่วนที่ถูกตัดออกไป ดังรายละเอียดที่สรุปมาดังนี้

กระดูกสัตว์ ที่สำรวจพบแบ่งเป็น 3 ประเภท

สัตว์บก พบชิ้นส่วนกระดูกของควาย ได้แก่ ชิ้นส่วนกระดูกฝ่าเท้าหน้า,กระดูกข้อเท้าหน้า,กระดูกสันขาหน้า, ชิ้นส่วนหัวหรือควาย ได้แก่ ชิ้นส่วนฟัน กระดูกข้อเท้าหน้าและข้อเท้าหลัง และชิ้นส่วนฟันของแก้ง

สัตว์น้ำ พบชิ้นส่วนของเปลือกหอยทะเลชนิดต่างๆ จำนวนมาก และพบว่ามีการเจาะเปลือกหอยบางชนิด อาจจะใช้เป็นเครื่องประดับ?

สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ มีชิ้นส่วนของกระดูกสัตว์จำพวกเต่า? จำนวน 5 ชิ้น

เครื่องปั้นดินเผา

เศษภาชนะดินเผา ชิ้นส่วนต่างๆของภาชนะ คือ ฝา ขอบปาก คอ ตัว และก้น ได้แก่

- ฝา จำนวน 1 ชิ้น มีขนาดเล็กเป็นรูปกรวยคว่ำ มีจุดค้ำบน สภาพชำรุด เส้นผ่านศูนย์กลาง 3.3 เซนติเมตร

- ขอบปาก มีหลายแบบ เช่น ขอบปากบานออกมามีขอบนูนขึ้นสำหรับวางฝาได้ ขอบปากมองจากด้านตัวคล้ายตัวเอสในภาษาอังกฤษ ขอบปากสอบเข้า มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 13-30 เซนติเมตร

- คอ ที่พบมีขนาดเล็ก เป็นแบบผิวเรียบทั้งหมด

- ลำตัว มีทั้งผิวเรียบและมีลวดลายประดับ เช่น ลายประทับเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนอยู่ระหว่างเส้นขูดขนาน ลายจุดไข่ปลา ลายเชือกทาบขนานกัน ลายเชือกทาบไขว้กัน

- ก้นพบทั้งมีเชิงเล็กน้อยและไม่มีเชิง ทั้งแบบเคลือบและไม่เคลือบ ในจำนวนนี้มี

ลักษณะพิเศษ 2 ชิ้น คือ ชิ้นแรกเป็นก้นภาชนะเคลือบสีเขียวไขก่า มีตัวอักษรจีน 1 ตัว ทำเป็นตัวนูนที่ก้นภาชนะนั้น ส่วนอีกชิ้นหนึ่งเป็นส่วนก้นภาชนะดินเผาไม่เคลือบ เส้นผ่านศูนย์กลาง 18 ซม. มีลวดลายประดับภายนอก คือจากก้นขึ้นมาทำเป็นขั้นแล้วเว้าเข้าไปเล็กน้อย ประดับด้วยลายเส้นนูนเป็นลูกคลื่น 3 เส้น จากนั้นเป็นขอบ 3 ขอบขึ้นมา แล้วเป็นลายลูกคลื่นอีกครั้ง ภายในดินมีชิ้นส่วนกระดูกเล็ก? และชิ้นส่วนกระดูกสัตว์ขนาดเล็ก เช่น ก้างกลาง(กระดูกสันหลัง)ของปลาบรรจุอยู่

เวดินเผา 1 ลูก ชำรุดเล็กน้อย ลักษณะเป็นรูปกลม ด้านหนึ่งแบนอีกด้านหนึ่งแหลม

คล้ายรูปฝ่าชีเจาะรูตรงกลางจากด้านแหลมไปด้านแบน ผิวนอกสีดำ เส้นผ่านศูนย์กลาง 3.4 เซนติเมตร

อิฐ จำนวน 3 ก้อน สภาพชำรุด ก้อนใหญ่ 2 ก้อน มีรูปทรงสี่เหลี่ยมขนาดประมาณ 8x6x5 เซนติเมตร และมีร่องรอยของเกลบติดอยู่ด้วย 1 ก้อน ส่วนก้อนเล็กอีกหนึ่งก้อน ขนาดเล็กมาก ไม่มีรูปทรง

การกำหนดอายุสมัย : สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย-กึ่งก่อนประวัติศาสตร์

การประกาศขึ้นทะเบียน : ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน

รูปแบบของแหล่งโบราณคดี : แหล่งที่อยู่อาศัย

วันที่ปฏิบัติงาน : สำรวจ 2522 บันทึก 2522

ผู้ปฏิบัติงาน : นายสด แดงเอียด และคณะ

ที่มาของข้อมูล : กรมศิลปากร.กองโบราณคดี.โครงการโบราณคดีโพหัก.รายงานสำรวจแหล่ง

โบราณคดี “โคกมะเขือ”ต.โพหัก อ.บางแพ จ.ราชบุรี.เอกสารจัดสำเนา,2522

ภาพประกอบ:

สภาพบางส่วนของพื้นที่แหล่งโบราณคดีถูกขุดทำบ่อเลี้ยงปลา และเป็นพื้นที่ทุ่งนา

ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาแบบเนื้อหยาบ และเนื้อแกร่งพบบริเวณคันดินบ่อเลี้ยงปลาในแหล่งโบราณคดีโคกมะเขือ